

Махсулотнинг сифати ва рақобатбардошлиги

Одилмирзо Элмуроджон ўғли Турғунов
Мухитдин Олимович Саттаров
Азиз Кахраманович Сативалдиев
Андижон машинасозлик институти

Аннотация: Ушбу мақолада махсулотнинг сифати ва рақобатбардошлиги тўғрисида батафсил маълумот келтирилган.

Калит сўзлар: махсулот сифати, рақобатбардошлик, ишлаб чиқариш

Product quality and competitiveness

Odilzozzo Elmurodjon oglu Turgunov
Mukhitdin Olimovich Sattarov
Aziz Kahramanovich Sataldiev
Andijan Institute of Mechanical Engineering

Abstract: This article provides detailed information on the sification and competitiveness of the product.

Keywords: product quality, competitiveness, production

Махсулот сифати ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш манбаларидан биридир. Моддий ва меҳнат ресурслари иқтисодиёти махсулот сифатида ҳам намоён бўлади. Буларнинг барчаси биргаликда маҳаллий корхоналар махсулотларининг рақобатбардошлигига таъсир қилади.

Махсулот сифати деганда мақсадга мувофиқ маълум еҳтиёжларни қондириш қобилиятини белгилайдиган махсулот хусусиятлари тўплами тушунилади. Бошқача қилиб айтганда, махсулот сифати унинг ишлашга яроқлилигини белгилайдиган хусусиятлар билан тавсифланади. Шу сабабли, меҳнат унумдорлиги, ишончлилик ва муаммосиз ишлаш, муаммосиз ишлаш, хизмат муддати, бошқариш қулайлиги, ташқи кўриниш ва тугатиш, мода талабларига риоя қилиш ва фазовий режалаштириш каби кўрсаткичлар саноат махсулотлари учун кенг тарқалган. Ушбу хусусиятлар лойиҳалаш ва ишлаб чиқаришдан олдинги босқичларда ўрнатила бошлайди ва дизайн ечимининг мақбуллиги даражаси, технологик бажарилишнинг мукамаллиги ва иш шароитлари билан белгиланади.

Маҳсулот сифати уни стандартлар ёки техник шартларда белгиланган optimal сифат кўрсаткичларига ега бўлган бошқа мос ёзувлар маҳсулоти билан таққослаш орқали баҳоланади. Шундай қилиб, сифат нисбий кўрсаткичдир. Маҳсулот сифатини ҳақиқий баҳолаш охир-оқибат истеъмолчи томонидан берилади. Шунинг учун маҳсулотнинг ишлаб чиқариш соҳасидан истеъмол соҳасига ўтиши маҳсулот сифатига ижобий баҳо беришини кўрсатади, бу еса маҳсулотларнинг рақобатбардошлик хусусиятларига ега деган хулосага келиш учун асос бўлади.

Маҳсулотларнинг рақобатбардошлигини гуруҳли, умумлаштирувчи ва integral кўрсаткичлардан фойдаланишга асосланган табақалаштирилган ва интеграциялашган усул ёрдамида тавсифлаш мумкин.

Замонавий саноат корхонаси савдо бозорлари учун рақобат курашида маҳсулот ишлаб чиқаради ва сотади. Бу сифат даражасини режалаштириш, уни тартибга солиш ва такомиллаштириш, шунингдек ишлаб чиқариш жараёнини ўзи бошқаришни таъминлашга асосланган тизимнинг шаклланишини белгилайди. Айнан шундай кенг қамровли сифат менежменти тизими рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқаришнинг калитидир.

Сифат менежментига техник тартибга солишнинг Қонунчилик базаси ёрдам беради. У маҳсулот ишлаб чиқариш, ишларни бажариш ва хизматлар кўрсатиш учун мажбурий талабларни ишлаб чиқиш, қабул қилиш, қўллаш ва бажариш жараёнида юзага келадиган муносабатларни тартибга солади. Ушбу муносабатларнинг ҳақиқийлигини тасдиқловчи ҳужжат техник тартибга солиш объектларини қўллаш ва бажариш учун мажбурий талабларни белгилайдиган техник регламентдир.

Техник тартибга солиш қуйидаги принциплар асосида амалга оширилади:

* маҳсулотлар ёки лойиҳалаш, ишлаб чиқариш, қурилиш, монтаж, ишга тушириш, фойдаланиш, сақлаш, ташиш, сотиш ва утилизация қилиш, ишларни бажариш ёки хизматлар кўрсатиш билан боғлиқ жараёнларга талабларни белгилашнинг ягона қоидаларини қўллаш;

* миллий иқтисодиётнинг ривожланиш даражаси, моддий-техник базаси, шунингдек, илмий-техник ривожланиш даражасига мувофиқлиги;

* маҳсулотларни аккредитация қилиш ва сертификатлаш органларининг ишлаб чиқарувчилар, сотувчилар, ижрочилар ва харидорларнинг мустақиллиги;

* маҳсулотларни аккредитация қилиш ва сертификатлашнинг ягона тизими ва қоидалари;

* маҳсулотларнинг белгиланган талабларга мувофиқлигини мажбурий баҳолаш жараёнида тадқиқот (синов) ва ўлчов қоидалари ва усулларининг бирлиги;

* маҳсулотларни аккредитация қилиш ва сертификатлашни амалга оширишда рақобатни чеклашга йўл қўймаслик;

* техник регламентлар талабларига риоя этилиши устидан давлат назоратини (назоратини) бюджетдан ташқари молиялаштиришга йўл қўйилмаслиги;

* техник регламентлар талабларига риоя этилиши устидан икки ёки ундан ортиқ давлат назорати (назорати) органларига бир хил ваколатларни бир вақтда беришга йўл қўймаслик.

Маҳсулот сифатини бошқариш тизими маҳсулотнинг техник регламент талабларига мувофиқлигини тасдиқлаш сифатида декларацияни таъминлайди. Ушбу тизим маҳсулотларни аниқлаш ва техник регламентлар, халқаро ва миллий стандартлар талабларига мувофиқлигини назорат қилишни таъминлайди.

Техник регламентлар талабларига риоя этилишини давлат назорати ва назорати техник тартибга солиш ва Метрология Federal агентлиги томонидан амалга оширилади. Шунинг таъкидлаш керакки, техник регламент талабларига риоя этилишини назорат қилиш фақат маҳсулот айланиши босқичида амалга оширилади.

Маҳсулотларнинг техник регламентлар, стандартлар қоидалари, қоидалар кодлари ёки шартномалар шартларига мувофиқлигини тасдиқлаш шакли сертификатлаш бўлиб, ижобий яқунлангандан сўнг мувофиқлик сертификати берилади ва маҳсулотга миллий стандартга мувофиқлик белгиси қўйилади.

Давлат стандартлаштириш тизими миллий стандартларга, техник, иқтисодий ва ижтимоий маълумотларнинг Умумроссия таснифлагичларига, уларни ишлаб чиқиш ва қўллаш қоидаларига, стандартлаштириш қоидаларига, стандартлаштириш соҳасидаги стандартлар ва тавсияларга, тегишли қоидалар тўпламига асосланади.

Стандартлаштириш мақсадлари:

* фуқароларнинг ҳаёти ва соғлиғи, жисмоний ва юридик шахсларнинг мол-мулки хавфсизлиги даражасини ошириш;

* маҳсулот сифатини, уларнинг рақобатбардошлигини, ўлчовларнинг бир хиллигини, ресурслардан оқилона фойдаланишни, техник ва ахборот мувофиқлигини, натижалар ва ўлчовларнинг таққосланишини, техник ва иқтисодий-статистик маълумотларни таъминлаш;

* техник регламентлар талабларига риоя этилишини рағбатлантириш;

* техник, иқтисодий ва ижтимоий ахборотни таснифлаш ва кодлаш тизимларини яратиш, маҳсулотлар, ишлар ва хизматларни каталоглаштириш тизимлари, сифатни таъминлаш тизимлари, маълумотларни қидириш ва узатиш, маҳсулотлар, ишлар ва хизматларни бирлаштиришга кўмаклашиш.

Стандартлаштириш стандартларни ихтиёрий равишда қўллаш, манфаатдор томонларнинг қонуний манфаатларини стандартларни ишлаб чиқишда максимал даражада ҳисобга олиш, халқаро стандартлар асосида миллий стандартларни ишлаб чиқиш, стандартларни бир хилда қўллаш шартларини таъминлаш тамойилларига мувофиқ амалга оширилади. Айниқса, амалдаги техник регламентга зид бўлган бундай стандартларни ўрнатиш қабул қилиниши мумкин эмаслигини таъкидлаймиз.

Миллий standart-бу маҳсулотнинг ўзига хос хусусиятларини, шунингдек уни ишлаб чиқариш, қуриш, ўрнатиш, ишга тушириш, ишлатиш, сақлаш, ташиш, сотиш ва йўқ қилишни лойиҳалаш жараёнларига қўйиладиган талабларни белгилайдиган ҳужжат. Шунингдек, стандартда тадқиқот (синов) қоидалари ва усуллари ва ўлчовлари, намуна олиш қоидалари, терминологияга қўйиладиган талаблар, белгилар, қадоқлаш, етикеткалаш ёки ёрликлар ва уларни қўллаш қоидалари бўлиши мумкин.

Ташкилотнинг қонун ҳужжатларига мувофиқ корхоналар, жамоат ва илмий ташкилотлар маҳсулот ишлаб чиқаришни такомиллаштириш ва сифатини таъминлаш, ишларни бажариш, хизматлар кўрсатиш, шунингдек тадқиқот (синов)натижаларини тарқатиш ва улардан фойдаланиш бўйича ташкилот стандартларини ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш ҳуқуқига ега, билимларнинг турли соҳаларида олинган ўлчовлар ва ишланмалар.

Стандартлаштириш фаолият тури сифатида маҳсулот (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ва айланиш жараёнида тартибга еришишга қаратилган. Бу маҳсулот сифатини яхшилашга хизмат қилади ва натижада унинг рақобатбардошлигини оширади.

Хулоса

1. "Маҳсулот сифати" тоифаси истеъмол қийматининг хусусиятлари билан бевосита боғлиқ. Истеъмол қийматлари "баҳоланганлиги" сабабли, маҳсулот сифати ва миқдори баҳоланади, шунинг учун турли хил товарлар бир-бирини алмаштириши мумкин, бу еса у ёки бу турдаги маҳсулотларни афзал кўрган харидорларнинг бир хил еҳтиёжларини қондиради.

2. Муайян еҳтиёжни қондирадиган маҳсулотларнинг бир қатор хусусиятларини тавсифловчи истеъмол қийматидан фарқли ўлароқ, сифат ушбу хусусиятларнинг ушбу маҳсулотга бўлган еҳтиёжни қондириш даражасига мос келишини ифодалайди.

3. Маҳсулот сифати баҳолаш даражаси ва тўғрилигидан қатъи назар мавжуд, шунинг учун у назарий ва амалий аҳамиятга ега бўлган кўрсаткичларни танлашда илмий асосланган ёндашувни назарда тутадиган объектив тоифадир.

4. Ишлаб чиқариш жараёнида ва охирида маҳсулотларга сифат даражасини миқдорий ва сифатли баҳолаш берилади. Миқдорий баҳолаш ушбу жараёни бошқаришда қабул қилинган қарорларни асослаш, баҳолаш кўрсаткичлари ва уни амалга ошириш усуллари рўйхатини тузиш мақсадида амалга оширилади.

5. Маҳсулот ишлаб чиқариш сифатини баҳолаш техник ва текшириш назорати пайтида аниқланган нуқсон даражасига қараб амалга оширилади. Маҳсулот сифати даражасини баҳолаш учун қуйидаги сифат кўрсаткичлари қўлланилади: мақсад кўрсаткичлари; ишончилилик ва чидамлилилик кўрсаткичлари; ишлаб чиқариш кўрсаткичлари; эргономик кўрсаткичлар; эстетик кўрсаткичлар; стандартлаштириш ва унификация кўрсаткичлари; patent ва ҳуқуқий тозалик кўрсаткичлари; иқтисодий кўрсаткичлар

Фойдаланилган адабиётлар

1. Гончаров, В. Входной контроль: две точки зрения / В. Гончаров // Вести КАМАЗа – 2014 – с. 2
2. Ескерова, З. А. Основные инструменты в арсенале статистических методов контроля качества продукции / З. А. Ескерова // Вестник КарГУ – 2012 г - с. 90
3. Левкина, Е.В. Контроль качества продукции / Е.В. Левкина // Управление качеством – 2013 – с. 57
4. Назаренко, А.С. Система контроля качества: что это такое? / А.С. Назаренко - 2012 – с. 34
5. Фейгенбаум А. Контроль качества продукции: пер. с англ. /А. Фейгенбаум. - М.: Экономика, 2015 – с. 401
6. Виды и методы технического контроля // [Электронный ресурс]. URL:http://edu.dvgups.ru/METDOC/GDTRAN/NTS/EPS/ORG_PRO/LEK/LEK_16/LEK_16.HTM (дата обращения 18.04.2017)
7. Консультант-плюс // [Электронный ресурс] <http://a-prodkiyshev.narod.ru/GOST/15467-79.pdf> (дата обращения 16.04.2017)
8. Контроль качества продукции, которым нельзя пренебрегать <http://www.kom-dir.ru/article/1186-qqq-16-m4-18-04-2016-kontrol-kachestva-produktsii> (дата обращения 20.04.2017)
9. Методы контроля качества // [Электронный ресурс]. URL: <http://www.up-pro.ru/encyclopedia/metody-kontrolya-kachestva.html> (дата обращения 05.04.2017)
10. Гончарова Е. В. Управленческие решения в современных организациях: теория и практика / Гончарова Е.В., Старовойтов М.К., Медведева Л.Н., Лукьянов Г.И., Старовойтова Я.М.// Волгоград, 2014.
11. Гончарова Е.В. Процесс принятия управленческих решений / Е. В. Гончарова // Волгоград, 2013. – 73 с.

12. Umurzakov E., Sativaldiev Z., Sattarov M. MODIFICATION OF DYING PROCESSES OF BLENDED FABRIC //Science and Innovation. – 2022. – Т. 1. – №. 7. – С. 245-256.

13. Umurzakov E., Sativaldiev Z., Sattarov M. МОДИФИКАЦИЯ ПРОЦЕССОВ КРАШЕНИЯ СМЕСЕВОЙ ТКАНИ //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – №. А7. – С. 245-256.

14. Kaxramanovich S. A. et al. ANALYSIS OF THE RESULTS OF CONTROL OF WEIGHT MEASURES OF VEHICLES ON THE ROADS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN. – 2022.

15. Сулайманов Ш. А., Сативалдиев А. К., Сулайманова М. П. ИШЛАБ ЧИҚАРИШДА НАМЛИКНИ ЎЛЧАШ УСУЛЛАРИ //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 10. – С. 720-726.

16. Abdumanabovich, Sulaymonov Sharifjon, Sativaldiyev Aziz Kaxramanovich, and Sulaymonov Sharifjon. "Theoretical Fundamentals of Cocoon Ball Moistening and its Modification with Surface Active Substances." Design Engineering (2021): 10636-10647.

17. Abdujabborov O. Bug'doy donini shaffoflikka tekshirish //Scienceweb academic papers collection. – 2021.

18. Abdujabborov O. СИФАТ МЕНЕЖМЕНТИ ТИЗИМЛАРИНИ ЮҚОРИ РАЎБАРИЯТ ТОМОНИДАН ТАҲЛИЛЛАШ //Scienceweb academic papers collection. – 2021.

19. O'g'li E. Y. R., O'g'li H. S. S., O'g'li A. O. O. LIBRA AND THE HISTORY OF ITS DEVELOPMENT //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2022. – Т. 10. – №. 1. – С. 320-323.